

Kraków, 8.09.2025 r.

dr hab. Maciej Zdanek, prof. UJ
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego

Recenzja osiągnięć dr Olgi Miriam Przybyłowicz w postępowaniu o nadanie stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia

Sylwetka Habilitantki

Olga Miriam Przybyłowicz odbyła studia w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończyła je w 1996 r., uzyskując stopień magistra na podstawie pracy o żonach Władysława Jagiełły napisanej pod kierunkiem Prof. Marii Koczerskiej. W 2009 r. na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego obroniła rozprawę doktorską „Klasztory klarysek w Polsce (XIII–XVI w.)”, powstała także pod kierunkiem Pani Profesor. W 1997 r. rozpoczęła pracę w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie, gdzie pracuje do dziś. Zatrudniona jest w Ośrodku Historii Kultury Materialnej. Rozwija tam swój warsztat i badania historyka kultury materialnej, koncentrując się na historii monastycyzmu żeńskiego w Polsce w średniowieczu i epoce wczesnonowożytnej XVI-XVIII w. w kontekście międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem Czech. Ten kontekst wzbogaciły pobyty naukowe i kwerendy bibliograficzno-archiwalne we Włoszech, gdzie przebywała jako dwukrotna stypendystka Rządu Włoch (1999, 2001) i Fundacji Jana Pawła II (2002) oraz w Czechach i na Słowacji (2002-2016). Zaowocowały one żywymi kontaktami z czeskim środowiskiem naukowym.

Dorobek naukowy

Habilitantka została uformowana w nurcie warszawskiej szkoły mediewistycznej, której warsztat znacząco wzbogaciła i zastosowała z powodzeniem do epoki wczesnonowożytnej podczas pracy w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN. Na jej dorobek naukowy po doktoracie składają się: jedna monografia (*Reguła zakonna jest wozem do nieba. Realia życia w klasztorach klarysek w Małopolsce, Wielkopolsce i na Śląsku*, Warszawa 2016), książkowa edycja źródłowa stanowiąca część osiągnięcia naukowego (*Inwentarze dóbr ziemskich klasztoru klarysek w Gnieźnie (koniec XVI–XVII w.)*, Warszawa 2024), 19 artykułów w czasopismach i 18 artykułów w monografiach zbiorowych, w tym w językach obcych, 3

recenzje oraz 9 sprawozdań z wydarzeń naukowych. Teksty publikuje w ważnych zbiorowych monografiach oraz uznanych czasopismach: „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Res Historica”, „Historia Slavorum Occidentis”, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” (w bibliografii chochlik zamienił je na „Roczniki Dziejów Gospodarczych i Społecznych” – zapewne wskutek wejścia Autorki na ścieżki historii gospodarczej). Habilitantka żywo uczestniczy w życiu naukowym. Po uzyskaniu stopnia doktora brała udział w 20 konferencjach, w tym siedmiu międzynarodowych poza Polską. W latach 2012-2016 brała udział w ogromnym projekcie badawczym Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki „Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX wieku: losy, znaczenie, inwentaryzacja” pod kierunkiem Prof. Marka Derwicha, który miał doniosłe znaczenie dla rozpoznania i udostępnienia masy źródeł i obiektów klasztornych. W 2024 r. otrzymała stypendium Fundacji Lanckorońskich na finansowanie publikacji *Inwentarze dóbr ziemskich klasztoru klarysek w Gnieźnie (koniec XVI-XVII w.)*, przedstawionej jako składowa recenzowanego osiągnięcia naukowego. Obecnie z doktorem Janem Zdichynecem (Univerzita Karlova Praha) przygotowuje projekt na temat sytuacji klasztorów w Rzeczypospolitej i Czechach po Soborze Trydenckim.

Swoimi pracami obejmuje całą epokę staropolską: średniowiecze i okres wczesnonowożytny do końca XVIII w., co jest rzadkie i niezwykle cenne, pozwala bowiem na ujmowanie zjawisk w długim trwaniu i przy krytycznej retrogresji poprawne rozumienie słabiej oświetlonych źródłowo czasów wcześniejszych. Szczególnie interesuje się rolą kobiet w historii. Jest historykiem kultury materialnej, religijności i Kościoła, zwłaszcza zakonów żeńskich, ze szczególnym uwzględnieniem klarysek. Podejmowane przez Nią tematy obejmują szerokie spektrum zagadnień społeczno-gospodarczych i kulturowych: życie codzienne, uposażenie, gospodarka i kultura materialna klasztorów, długość życia zakonnic, śmierć i pogrzeby, charyzmat reguły i tożsamość wspólnot zakonnych, miejsce w strukturach kościelnych, zagadnienia reformy, kontaktów z otoczeniem zewnętrznym i mecenatu społecznego. Poszerzeniem dotychczasowych pola badawczego o zagadnienia stricte gospodarcze (pozostające dotąd na zapleczu studiów nad realiami życia codziennego jako jego materialne, finansowe podstawy) stał się podjęty w macierzystym Ośrodku projekt „Gospodarstwo wiejskie w dobrach klarysek gnieźnieńskich (koniec XVI w.–XVII w.)”. W zakresie historiografii zakonnej Habilitantka niweluje ciągle widoczną nierównomierność stanu badań między średniowieczem a epoką wczesnonowożytną, a także nierównowagę między znajomością męskiego a żeńskiego ruchu zakonnego na ziemiach polskich. Jej studia wnoszą

też istotny materiał do szerszych badań nad społeczeństwem i kulturą Polski w wiekach dawnych.

W swoich pracach Olga Miriam Przybyłowicz zajmowała się zakonami różnych reguł i różnymi klasztorami, w tym klaryskami (Kraków, Stary Sącz, Gniezno, Strzelin, Głogów), premonstratenkami ze Zwierzyńca, benedyktynkami ze Staniątek, bernardynkami z Krakowa. Wiele zagadnień ujmowała w kontekście ogólnopolskim lub dzielnicowym Małopolski, Wielkopolski i Śląska. Na wyróżnienie w tym względzie zasługuje monografia *Reguła zakonna jest wozem do nieba...*, która na szerokiej podstawie źródłowej dała bardzo dobrze pomyślany i z rozmachem zrealizowany obraz realiów życia codziennego klarysek na ziemiach polskich w XIII-XVI wieku, a więc od fundacji do reformy trydenckiej w ujęciu interdyscyplinarnym. Monografia ta stanowi wybitny wkład w historiografię klarysek i inspirację dla badaczy innych zakonów, dostarczając obfitego materiału porównawczego.

Dużą wartość mają teksty problemowe podejmujące istotne zagadnienia życia klasztorów żeńskich w szerokim ujęciu: o długości życia zakonnicek, pożywieniu, pogrzebach, ideale i praktyce ubóstwa. Dowodzą umiejętności ujmowania tematów w sposób syntetyczny z uwzględnieniem polskiej i obcej literatury przedmiotu, nowoczesnej metodologii i kwestionariuszy badawczych. Osobny przegląd poświęciła czeskim badaniom nad monastycyzmem. Ze względu na całokształt podejmowanej tematyki wspomnienia wymaga ważny, wspólny z Prof. Anną Pobóg-Lenartowicz artykuł o stanie badań nad tematyką kobiecą w dziejach Polski średniowiecznej; jest wielka potrzeba jego aktualizacji.

Bardzo wyraźną i pozytywną cechą warsztatu badawczego i prowadzonych studiów jest inklinacja do źródłoznawstwa i edytorstwa źródeł. Wszystkie prace Habilitantki są efektem intensywnie prowadzonych, długoletnich i wyczerpujących kwerend w źródłach drukowanych, a zwłaszcza rękopiśmiennych, bardzo różnorodnych gatunkowo, wymagających wysokich kwalifikacji w zakresie paleografii, dyplomatyki i kodykologii, obfitych zwłaszcza dla XVII i XVIII w. Ich eksploracja wnosi znaczący wkład w naszą wiedzę o przeszłości. Istotną rolę w dorobku Habilitantki zajmują studia źródłoznawcze nad zabytkami dawnego piśmiennictwa od źródeł normatywnych (reguły, statuty, wizytacje), dyplomatycznych, narracyjnych (historiografia i hagiografia) po szczególnie chętnie eksplorowane rachunki i inwentarze. Do znaczących osiągnięć należy krytyczna edycja statutów klarysek z klasztoru w Znojmie z 1436 r., studium nad rękopisem z żywotem św. Kingi autorstwa Jana Długosza oraz rozprawa o znaczeniu ksiąg rachunkowych jako źródła do badań nad klasztorami żeńskimi. Autorka nie tylko archiwa eksploruje, ale i w druku omawia ich zasób, jak to zrobiła dla Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie i Archiwum Archidiecezjalnego

w Gnieźnie. Jako aneks do artykułu opracowała też inwentarz 161 oryginalnych dokumentów klarysek gnieźnieńskich z tego ostatniego Archiwum. Realizacja takich przedsięwzięć, które nazbyt wielu historyków pozostawia wyłącznie archiwistom, to tworzenie narzędzi badawczych, które służą wszystkim badaczom i mają samoistny walor.

Całość dorobku naukowego oceniam bardzo pozytywnie.

Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę

Naukowy charakter pracy w jednostce Polskiej Akademii Nauk w oczywisty sposób nie tworzy warunków do pracy dydaktycznej, właściwej uniwersytetom. Habilitantka uczestniczy jednak aktywnie, w tym jako referent, w seminarium mediewistycznym i nowożytnym w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, co oznacza udział w pracy formacyjnej młodych badaczy.

Utrzymuje żywe kontakty w środowisku naukowym. Udziela się jako recenzent wewnętrzny wielu czasopism. Zasiadała w Komitecie organizacyjnym konferencji „Funeralia Warszawskie” w 2011, 2014 i 2015 r. Współuczestniczyła w organizacji jubileuszu Prof. Marii Koczerskiej w 2014 r. W latach 2001-2020 była sekretarzem redakcji serii „Studia i Materiały z Historii Kultury Materialnej” wydawanej przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN. Zasiadała w organach koleżeńskich Instytutu. W 2013 i 2023 r. aktywnie uczestniczyła w organizacji jubileuszy 60- i 70-lecia Instytutu (pierwotnie Instytut Historii Kultury Materialnej), współredagując księgę okolicznościową i jako współautorka dwóch tekstów poświęconych historii jednostki. Stosunkowo skromny jest element popularyzacji, widoczny zwłaszcza w odniesieniu do tematyki starosądeckiej. W ostatnim okresie widać predylekcję dla bardziej indywidualnego i naukowego rozwoju.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Jako główne osiągnięcie naukowe Habilitantka zgłosiła zagadnienie „Klasztor klarysek w Gnieźnie w epoce nowożytnej: organizacja, gospodarka, realia egzystencji”, na które składa się książkowa edycja źródłowa *Inwentarze dóbr ziemskich klasztoru klarysek w Gnieźnie (koniec XVI–XVII w.)*, Wydawnictwo IAE PAN, Warszawa 2024 oraz dziewięć tematycznie powiązanych artykułów. Cel osiągnięcia naukowego został sformułowany, jak sędzę, niewłaściwie jako „analiza wybranych źródeł pozwalające na ukazanie różnorodnych aspektów funkcjonowania i organizacji wspólnoty, gospodarki oraz realiów życia w klasztorze klarysek i

ich poddanych w epoce nowożytnej oraz wprowadzenie do obiegu naukowego unikatowych źródeł”. Celem powinno być raczej „ukazanie różnorodnych aspektów funkcjonowania i organizacji wspólnoty” (gdzie analiza źródeł pełni rolę służebną) albo „spuścizna archiwalna klasztoru jako podstawa badań różnorodnych aspektów funkcjonowania i organizacji wspólnoty”. W dokonanym wyborze osiągnięcia naukowego wspólnym mianownikiem stał się klasztor Ubogich Panien w Gnieźnie, choć – wbrew maksymalistycznemu sformułowaniu zagadnienia – zestaw publikacji dotyczy tylko niektórych wybranych (i w żadnym przypadku nie ujętych w kompleksowy sposób) kwestii organizacji, gospodarki i realiów egzystencji tego domu.

Do organizacji wewnętrznej i realiów życia wspólnego konwentu odnoszą się cenne artykuły o ceremonii obłóczyn oraz zwyczajach pogrzebowych w klasztorze. W osobnym artykule omówiony został temat produkcji dokumentowej klasztoru w kontekście funkcjonowania konwentu, pozycji i obowiązków urzędniczek klasztornych, poziomu alfabetyzacji i praktyk piśmiennych. Analizie poddano 161 oryginalnych dokumentów papierowych i pergaminowych, uwierzytelnionych pieczęciami lub podpisami. Ważnym elementem tych rozważań jest też sfragistyczny wątek rozpoznania typów pieczęci klasztornych. Słusznie wyłączono oblaty i ekstrakty, nie tyle ze względu na „wtórność”, co odmienność gatunkową. Wartości tego studium nie ogranicza zawężenie do części produkcji dokumentowej (bez kopii i bez dokumentów pozbawionych uwierzytelnienia ze strony klasztoru). Wpisuje się ono w bardzo słabo eksplorowany, nowoczesny nurt badań nad piśmiennictwem pragmatycznym i kancelariami klasztornymi. Stosunków z otoczeniem społecznym dotyczy tekst w języku angielskim o przywilejach królewskich dla konwentu pokazujący rolę monarchów jako opiekunów fundacji w XVI-XVIII w. oraz bardzo ciekawy artykuł o zmiennych relacjach z gminą żydowską w Gnieźnie. Zahacza o kwestie relacji społecznych klasztoru z poddanymi artykuł o przywilejach księń dla miasta Kostrzyna, wchodzącego w skład domeny klasztornej. Temat ukazano na przykładzie analizy dwóch dokumentów, ale wart jest całościowego podjęcia w perspektywie badań nad miastami klasztornymi, które obejmują nie tylko kwestie społeczno-gospodarcze, ale i ustrojowe, kulturalne, religijne, czy polityczne. Artykuł o Kostrzynie wprowadza w tematykę gospodarczą. Należy do niej także artykuł omawiający źródła dochodów klasztornych według inwentarza z 1593 r. To znakomite źródło stało się obiektem edycji w książce, w artykule zaś posłużyło do omówienia poszczególnych składowych majątku oraz zliczenia dochodów z czynszów i innych świadczeń pieniężnych oraz należności w naturaliach i robociźnie; z braku danych niemożliwe było dodanie do ogólnego obrazu dochodów z folwarków. Wysoką wartość tekstu podnoszą

klarowne tabele z podsumowaniami, co podkreślam także dlatego, że Autorka zasadniczo lubi metodę egzemplifikacji i cytowanie – smakowitej, to prawda – staropolszczyzny, a często unika metody statystycznej. Tu na szczęście dzięki stosownym tabelom i wyliczeniom dała twardą podstawę do wniosków ogólnych. Są one bardzo ciekawe: niski dochód w pieniądzu w porównaniu z innego typu wielką własnością kościelną, nastawienie na samozaopatrzenie klasztoru z własnych dóbr, ewentualny rynkowy charakter rozwiniętej hodowli owiec, słuszny postulat ostrożnego wnioskowania o dochodowości gdy brak wiedzy o wydatkach, liczebności konwentu i jego zobowiązaniach. Osobiście cieszę się, że twórcze nawiązanie znalazła tu moja propozycja dotycząca dochodów klasztoru cystersów w Mogile. Tekst Habilitantki wpisuje się w nowy nurt badawczy, którym jest badanie nie tyle uposażenia w ujęciu statystycznym, co organizacji, zarządzania i dochodowości dóbr. Do zagadnień gospodarczych zalicza się też ważny przeglądowy artykuł prezentujący źródła do poznania gospodarki wiejskiej w domenie klasztornej, zawierający cenne próby podsumowań liczbowych i wskazania kierunków rozwoju i kryzysu tej domeny. Ten z kolei wchodzi w trzeci obszar: rozpoznania spuścizny dokumentowej, aktowej i rękopiśmiennej klasztoru klarysek gnieźnieńskich. Habilitantka wnikliwie badała zasób zwłaszcza Archidiecezjalnego Archiwum w Gnieźnie i w osobnym artykule zaprezentowała całość przechowywanej tam bogatej dokumentacji do dziejów klasztoru, a w każdym innym z omawianych artykułów szeroko charakteryzowała poszczególne zabytki, wskazywała ich zawartość informacyjną oraz metodologię i kwestionariusze możliwych badań. Jest to wskazówka wysokiej naukowej świadomości warsztatowej. Wyżej wspomniany artykuł o dokumentach klasztornych zawiera inwentarz 161 dokumentów, który dowodzi starannej pracy z zasobem archiwalnym. Inwentarz został skonstruowany w bardzo przejrzysty sposób, rejestry są zwarte i jasne. W opisie jednostek brakuje jednak przyjętych elementów, jak data w oryginale (w celach kontroli poprawności rozwiązania) i wymiary dokumentu (w cm lub mm). Oryginalne brzmienie podpisów i not powinno być ujęte w cudzysłów lub podane kursywą; brakło też rozwinięcia nie zawsze jasnych, a pozbawionych kropek skrótów (np. x konwentu gnieźnieńskiego to ksieni; k g/K G – konwent gnieźnieński; konsyl – to konsyliarka; Z S Matki Klary – Zakonu Świętej Matki Klary). Nie wszystkie nazwy miejscowości zostały też jednoznacznie zidentyfikowane, zwłaszcza gdy chodzi o trudne do namierzenia przez czytelnika osady zaginione (np. Piszcz należałoby jednak podawać w formie podstawowej jako Piściec, Kwasoty to Kwasuty [Kwaszuty] itd.). Do kwestii tej jeszcze powrócę.

Najważniejszą część osiągnięcia naukowego stanowi książka *Inwentarze dóbr ziemskich klasztoru klarysek w Gnieźnie (koniec XVI–XVII w.)*. Składa się z wykazu skrótów

(s. VII), Wstępu (s. IX-LXI), edycji inwentarzy klasztornych z 1593, 1615, 1624, 1627, 1631, 1667, 1667-1670, 1670-1673, 1673-1676, 1682 i 1685 (s. 3-145) oraz aneksów, które obejmują: listę księń od 1562 do 1701 r. (s. 147-165), wykaz świąt występujących w źródłach (s. 167), angielskojęzyczne streszczenie (s. 169-172), bibliografię (s. 173-187), spis ilustracji (s. 189) oraz indeksy: osobowy (s. 191-200) i nazw geograficzno-historycznych (s. 201-203). We wstępie najpierw omówiono fundację klasztoru i rozwój uposażenia. Autorka w ślad za swoimi poprzednimi tekstami pozostała przy dacie 1284 r. Powinna jednak ten wywód zaktualizować, bowiem źródła wskazują na 1283 r. zgodnie z zapisem „Rocznika Traski”. W przytaczanej literaturze brak jasno ujmujących tę kwestię i pogłębiających okoliczności fundacji nowszych wywodów Dariusza Karczewskiego (*Franciszkanie w monarchii Piastów i Jagiellonów w średniowieczu. Powstanie-rozwoj-organizacja wewnętrzna*, Kraków 2012, s. 180-181) i Anny Agnieszki Dryblak (*Piastowskie fundacje klasztorów żeńskich w Polsce XIII w. Między recepcją obcych wzorców a tworzeniem oryginalnego modelu*, Warszawa 2022, s. 274-296). Przy omawianiu uposażenia pojawiła się kwestia nieuporządkowanego podawania nazw miejscowych (s. XIV-XVI) – powinno się podawać formę współczesną i dawną (zapis historyczny), aby umożliwić identyfikację (np. Wybiartowo – dziś Libartowo; Mieniszewo – dziś Miniszew; Piszcz – później Piściec). W przeciwnym razie panuje chaos. Autorka szła za *Atlasem Historycznym Polski*, ale wybrany tam model odzwierciedlania form zapisu głównie z rejestrów poborowych jest bardzo problematyczny. Oprócz wydanych map i komentarzy dobrą pomocą – nie wspomnianą w netografii - byłyby opracowane przez Atlas Historyczny Polski bazy danych dostępne na stronie atlas fontium.pl. W dalszej części wstępu omówiono inwentarze na tle spuścizny archiwalnej klarysek gnieźnieńskich w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Celnie zostały scharakteryzowane przyczyny i kontekst powstawania coraz bardziej rozbudowanej dokumentacji gospodarczej oraz znaczenie inwentarzy do badań nad majątkiem klasztornym oraz szerzej – strukturą społeczno-gospodarczą wsi wielkopolskiej. Słusznie też Autorka podnosi, że edycje inwentarzy dóbr klasztornych są bardzo nieliczne. Dokładnie charakteryzuje podstawę rękopiśmienną, sposób sporządzania, schemat, zawartość i niezaprzeczalną wartość zachowanych inwentarzy z lat 1593-1686; ten z 1686 r. nie został wydany i brakuje informacji dlaczego. Brakuje też jasnego uzasadnienia cezur chronologicznych dla zawartości edycji. Początkowa jest jasna: wdrażanie reformy potrydenckiej i najstarszy inwentarz stanowiący przedmiot edycji, ale cezura końcowa – nie; wyczytujemy to pośrednio ze zdania, że nie zachowały się inwentarze z I poł. XVIII w. (s. LV). Przyczyną byłby więc brak ciągłości w tej serii źródeł, ale czy miało to zakotwiczenie w dziejach klasztoru? Na pewno miało w historii Rzeczypospolitej ze względu na wojnę

północną i jej katastrofalne skutki gospodarcze, które zniweczyły wysiłki odbudowy po potopie szwedzkim. We wstępie brak jednak informacji o tych późniejszych XVIII-wiecznych inwentarzach. Skromne uposażenie zostało zrekonstruowane i – co bardzo pomocne – pokazane na mapie opracowanej przez dra Tomasza Związka (il. 1, s. 19), ale nie zostało omówione choćby w zarysie co do warunków geograficzno-przyrodniczych, liczby i struktury ludności, areału, stanu zagospodarowania, organizacji i dochodowości. Oczywiście, wstęp do edycji nie jest i nie powinien być monografią; może jednak dać ogólną charakterystykę problematyki i pogłębić temat, zamiast w wielu partiach powielać (niekiedy niemal w dosłowny sposób) rozważania zawarte we wcześniejszych artykułach. Z tego powodu, choć Autorka widzi w swojej pracy „monografię źródłową”, lepsze jednak jest określenie: książkowa edycja źródłowa.

Zasady edycji zostały wyłożone bardzo szczegółowo. Rezygnacja z wielu możliwych modernizacji podkreśla pieczołowitość, z jaką Autorka podeszła do źródeł. Wątpliwość mam tylko w przypadku sprowadzania nazwisk do jednej, najczęściej występującej formy oraz do braku interwencji wydawcy tam, gdzie wierność zapisowi pozostawia formę dziwną (np. „którego lasu nie rabią”, s. 41). Sama edycja została zrealizowana bardzo skrupulatnie i z wielkim nakładem pracy, jak tego dowodzą rozbudowane, bardzo szczegółowe przypisy tekstowe i rzeczowe. Co do tekstowych zauważyć można niekonsekwentne stosowanie klasycznego sposobu zapisu zakresowego, tj. ^{a-a}, ^{b-b}, gdy rzecz dotyczy dwóch i więcej wyrazów. W przypisach rzeczowych ukłonem w stronę czytelnika jest ogromny zakres objaśniania nie tylko osób, miejscowości i zdarzeń, ale i stosowanej terminologii prawnej czy społeczno-gospodarczej. Szkoda, że nie stworzono osobnego indeksu rzeczowego. Byłoby to zgodne z tradycją wielu klasycznych edycji źródłowych. Indeks rzeczowy jest wartością samą w sobie. Pozwala też kontrolować kompletność terminów, tu zaś w przypisach niektóre pominięto (np. s. 103 ankry, s. 111 sanktarz, s. 113 ambit, pawimęt, s. 143 macica żelazna), a w późniejszych tekstach zabrakło odnośników do pierwszego wystąpienia z objaśnieniem. Niemniej jednak szczegółowość i obfitość tych informacji jest godna podziwu. Znalazłem bodaj tylko jedno miejsce, gdzie spierałbym się o trafność przypisu (s. 111, przyp. 188 „Sanktarz przed ołtarz na gradusie sprawiono”, gdzie gradus objaśniony jako predella – czy jednak nie chodzi stopień pod mense ołtarzową?). Dodaną wartością książki jest zestawienie księń klasztoru z końca XVI i XVII w. oparte na archiwaliach i weryfikujące dotychczasowe dane M. Borkowskiej OSB. Zgłoszone uwagi krytyczne nie pomniejszają faktu, że dzięki zaprezentowanej edycji inwentarzy Olga Miriam Przybyłowicz wprowadziła do obiegu naukowego duży zasób nowych źródeł, dobrze opracowanych naukowo, starannie

zredagowanych od strony wydawniczej, umożliwiających różnorodne badania, wartościowych dla historyków wielu dziedzin i specjalizacji, a także dla regionalistów i miłośników przeszłości. Wraz z wyżej omówionymi publikacjami, które na solidnej podstawie źródłowej podejmują istotne tematy badawcze, całość osiągnięcia naukowego przybliża nas do przyszłej monografii klasztoru klarysek gnieźnieńskich i ma walor inspirujący dla historii innych wspólnot zakonnych.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę przedstawione przez Habilitantkę główne osiągnięcie naukowe oraz Jej dorobek na polu naukowym, dydaktycznym, organizacyjnym i popularyzacyjnym stwierdzam, że spełnia wszystkie wymagania ustawowe, oceniam je pozytywnie jako stanowiące znaczący wkład w rozwój dyscypliny i wnoszę o dopuszczenie do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.